

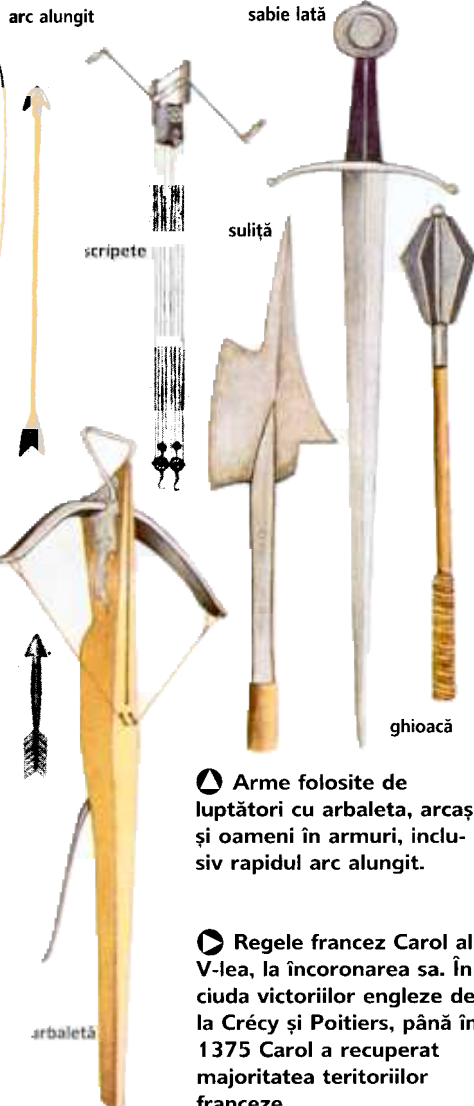
Războiul de o sută de ani

Timp de peste un secol, Anglia a luptat pentru consolidarea și mărirea posesiunilor sale în Franța și chiar și-a revendicat pretențiile la tronul Franței. Însă, în ciuda unor victorii spectaculoase, eforturile Angliei s-au dovedit zadarnice.

Războiul de o sută de ani dintre Anglia și Franța a durat din 1337 până în 1453. Acesta nu a fost de fapt un singur război, ci o serie de conflicte întrerupte de perioade lungi de pace. Principala sa cauză, dacă privim în urmă la cucerirea normandă din 1066, era faptul că regele Angliei era și unul dintre cei mai mari nobili ai Franței, con-

Archives de Documentation Photographique

Arme folosite de luptători cu arbaleta, arcași și oameni în armuri, inclusiv rapidul arc alungit.

Regele francez Carol al V-lea, la încoronarea sa. În ciuda victoriilor engleze de la Crécy și Poitiers, până în 1375 Carol a recuperat majoritatea teritoriilor franceze.

rolând teritorii întinse din interiorul acesteia. Regii francezi au privit această situație ca pe o amenințare și au încercat să reducă din proprietățile monarhului englez. Din acest punct de vedere, Războiul de o sută de ani reprezenta etapa finală a unui conflict ce durase deja peste 300 de ani.

Izbucnirea războiului

Când Edward al III-lea a devenit rege al Angliei, principala sa proprietate din Franța era ducatul de Aquitaine din sud-vest.

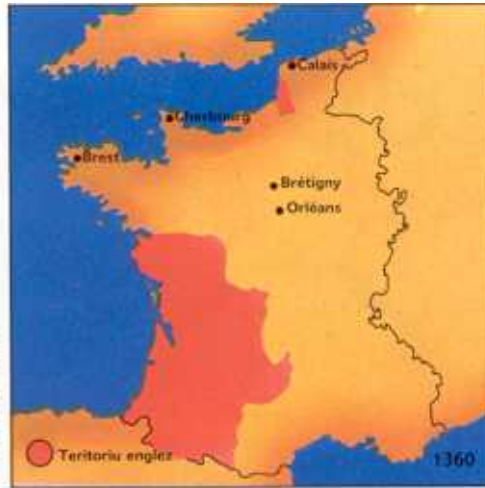
Prima bătălie a fost dată la Sluys, în Flandra, în 1340. Scopul flotelor militare medievale era apropierea de inamic și legarea corăbiilor unele de altele, formând astfel o platformă pe care să se poată lupta.

Neînțelegerile asupra acestuia și faptul că francezii îi sprijineau pe dușmanii scoțieni ai lui Edward, au dus la izbucnirea unui război la care Edward probabil se aștepta. Acesta era o figură militară, având alături o aristocrație neliniștită pe care o ținea ocupată cu aventuri străine incitante.

Războiul le-a oferit englezilor posibilitatea de a jefui și de a-și însuși averi în urma răscumpărării prizonierilor de rang înalt; de fapt multe campanii englezești păreau expediții de jafuri în timpul cărora zone întinse ale Franței erau devastate. Din fericire pentru englezi, toate invaziile se îndreptau în aceeași direcție, iar războiul a avut loc doar pe teritoriu francez, din pricina unei victorii navale la Sluys (1340) ce i-a oferit Angliei controlul asupra Canalului Mânecii pentru mai mult de 30 de ani.

Pretenție la tron

La începutul conflictului, Edward al III-lea a ridicat miza prin pretenția la tronul Franței, bazându-se pe faptul că mama sa fusese fiica unui rege francez, Filip cel Drept, în timp ce Filip al VI-lea era doar descendent al fratelui mai tânăr al aceluia rege. Ca replică, avocații francezi au declarat că dreptul la tron nu putea fi asigurat de o femeie.

De vreme ce Filip se afla în funcție, Edward nu se putea aștepta să i se împlinească dorința. Însă, probabil că acesta a considerat-o o bună tocmeală, când cele două părți au ajuns la negociere; și, de asemenea, a creat motive de nemulțumire față de Filip al VI-lea, în special celor din familia Fleming, o scuză legitimă pentru a-și schimba loialitatea. Totuși, victoriile Angliei în Franța au fost însemnate, iar pretenția la tron a jucat un rol important în ultimele etape ale războiului.

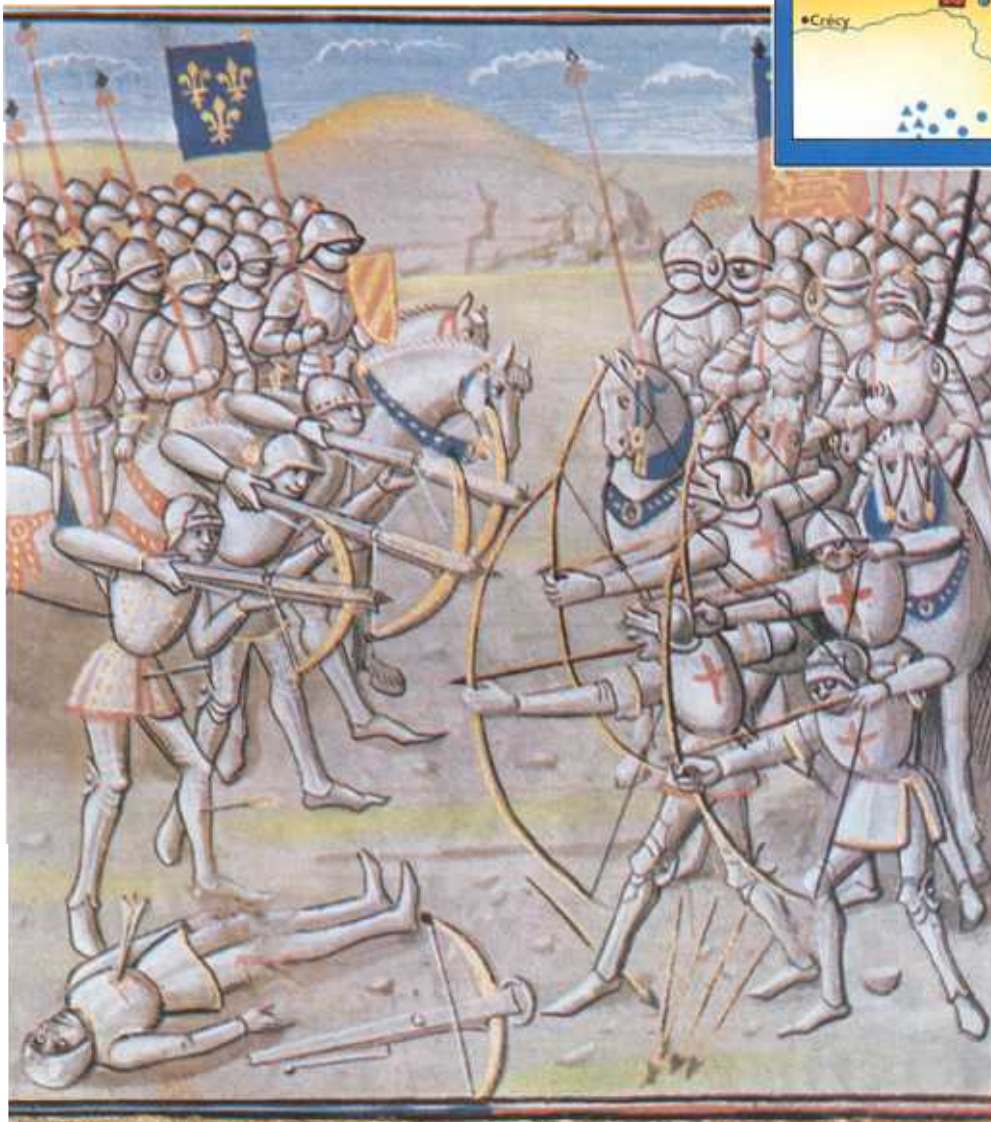
Pe uscat nu au avut loc bătălii decisive în primele faze. Urmând o tradiție engleză, Edward a

▶▶ **Victoria englezilor de la Crécy, din august 1346, a fost rezultatul deciziei de a lua o poziție defensivă avantajoasă, folosind o forță militară mai bine organizată și o armă deosebit de eficientă: arcul lungit.**

▶ Hărți ale teritoriilor stăpânite de Anglia și aliații săi în diferite stadii ale războiului.

▶ Figura Prințului Negru, Edward pe mormântul acestuia din catedrala Canterbury. Cel mai mare dintre fiii lui Edward al III-lea, l-a capturat pe regele francez Jean al II-lea în lupta de la Poitiers (1356).

înfunțat o coaliție anti-franceză ce cuprindea Flandra și prinții germani. Aceste alianțe n-au reușit mare lucru, iar propriile incursiuni ale lui Edward în Franța au fost distrugătoare, dar fără o valoare militară directă. Uneori ambele părți propuneau rezolvarea conflictelor într-o manieră cavalească, la o singură întâlnire, înainte de a se gândi mai bine și de a se retrage.

Prima victorie

Prima mare victorie nu a fost deloc una cavalească. În 1346, armata lui Edward a fost încolțită pe teritoriu străin, și silită să dea bătălia de la Crécy. Mai degrabă disperarea decât priciperea militară i-a determinat pe englezi să folosească tacticile neortodoxe pe care le

Portret al regelui englez Henric al V-lea (1387-1422). Prima campanie militară a sa din 1415, l-a făcut posesorul portului Harfleur în septembrie și câștigătorul bătăliei de la Azincourt o lună mai târziu.

experimentaseră, înainte, pe scoțieni; în loc să încalce și să întâlnească cavaleria franceză într-o confruntare deschisă, ei au descălecat, luând o poziție defensivă, aliniind arcașii în apropierea taberei adverse. Când francezii au atacat, au fost decimați de un puhoi de săgeți, prăbușindu-se în fața englezilor. Acest lucru a fost repetat de mai multe ori, mulți membri ai aristocrației franceze căzând pe câmpul de luptă, înainte ca însuși Regele Filip să fugă.

Bătălia de la Crécy l-a transformat în erou pe Edward al III-lea și a menținut entuziasmul englezilor față de război. Aceasta i-a determinat pe francezi să fie precauți în atacuri, în timp ce Edward a asediat și a capturat portul Calais – victorie însemnată, deoarece acest port a rămas în mâinile englezilor o perioadă de peste 200 de ani.

Războiul continuă

În ciuda suferințelor provocate de ciumă – Moartea Neagră – în ambele țări, războiul a continuat. Filip al VI-lea a murit în 1350 și a fost urmat la tron de Jean al II-lea, un rege ce ținea foarte mult la onoarea feudală.

În 1356, fiul regelui Edward, Prințul Negru, s-a aflat la Poitiers în aceeași situație ca tatăl său la Crécy cu 10 ani în urmă. Jean al II-lea a respins toate încercările Prințului de a negocia și a atacat. Bătălia de la Poitiers a avut un curs similar cu cea de la Crécy, însă Regele Jean a întreprins un alt atac dezastruos după o perioadă de trei ani. Când lupta a luat sfârșit, floarea cavaleriei franceze a fost doborâtă, regele însuși căzând prizonier.

În urma acestui dezastru, s-au iscat multe tensiuni în cadrul societății franceze. Au izbucnit mișcări sociale la Paris, iar marea răscoală a țăranilor, denumită Jacqueria, a tulburat țara pentru o perioadă de timp. Capacitatea guvernului francez de a înăbuși aceste crize – chiar și în absența regelui – a demonstrat marea putere a monarhiei și dificultățile englezilor de a-și însuși victoriile.

În final, prin Tratatul de la Bretigny (1360), Jean al II-lea a recunoscut suveranitatea lui

Edward (nu stăpânirea feudală, ci suveranitatea absolută), asupra zonei din jurul portului Calais și asupra unei Aquitaine mărite la aproximativ o treime din teritoriul Franței. În plus, Jean însuși a trebuit să fie răscumpărat contra imensei sume de 3 milioane ecu de aur. Deși Edward renunțase la pretențiile sale la tron, tratatul reprezenta un mare triumf în favoarea sa.

Deși aparent definitiv, triumful a fost de scurtă durată. Jean a rămas corect până la sfârșit, când unul dintre fiii săi a căzut în captivitate și apoi a evadat, s-a predat, murind ca prizonier la englezi în 1364.

Succesorul său, Carol V, a avut mai puțin scrupule, iar când războiul a izbucnit din nou în 1369, a fost mai bine pregătit – mai ales datorită lui Bertrand Duguesclin, care fortificase multe puncte de rezistență pe teritoriul francez și elaborase o strategie bazată pe evitarea luptei, lăsându-i pe englezi să-și epuizeze singuri forțele. Această tactică a funcționat atât de bine încât, fără câștigarea unor bătălii foarte importante, francezii au recuperat treptat majoritatea teritoriilor cedate la Bretigny.

Domnia lui Edward a luat sfârșit într-un mod rușinos în 1377 și, deoarece Prințul Negru murise cu un an în urmă, tronul a fost moștenit de băiatul de 10 ani, Richard al II-lea, ce avea să se confrunte curând cu o revoltă a țăranilor și cu alte probleme serioase.

Avantajul francezilor

După cum arată evenimentele prezentate mai sus, în cele din urmă situația îi favoriza pe francezi, care puteau pierde multe bătălii, fără să piardă neapărat războiul. Franța era o țară mult mai mare și mai bogată decât Anglia, cele 12 milioane de locuitori ai acesteia depășind numărul englezilor de aproape 4 ori.

Franzezii beneficiau de avantajul de a lupta pe pământ propriu, deși aceasta însem-

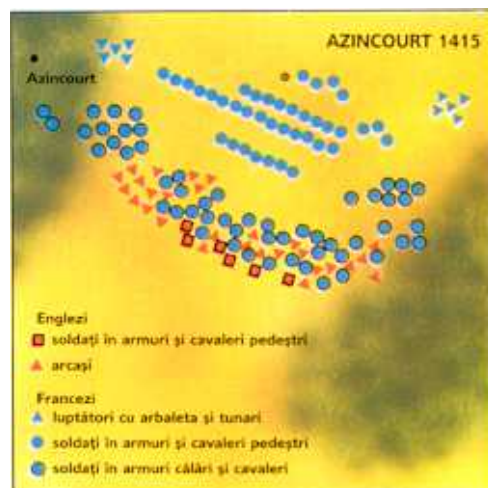
Lupta de la Azincourt din octombrie 1415 a izbucnit când o imensă armată franceză a surprins armata lui Henric al V-lea, mult mai redusă la număr, în timp ce se deplasa de la Harfleur spre Calais.

na că poporul francez suferea în urma acțiunilor ambelor armate. Pe măsură ce conflictul evolua, francezii începeau să-i privească pe englezi nu ca pe niște lordi feudali, ce puteau fi chiar preferați în locul unui despot francez, ci ca pe niște intruși ce trebuiau alungați de pe pământul Franței.

Monarhii neputincioase

Franzezii ar fi putut foarte bine să profite de dificultățile englezilor în timpul domniilor agitate ale lui Richard al II-lea și Henric al IV-lea, momente în care Anglia era incapabilă să câștige războiul. Însă, deși o flotă franceză reînnoită a devastat coasta de sud a Angliei la începutul domniei lui Richard al II-lea, monarhia franceză a devenit în curând la fel de incapabilă ca și rivala sa. Carol al VI-lea a venit la putere la vârsta de 12 ani și a înnebunit în tinerețe. În cea mai mare parte a domniei sale de lungă durată (1380 – 1422), Franța s-a aflat sub controlul rudelor regale care au prădat veniturile coroanei și au avut numeroase divergențe între ele.

Până la începutul secolului al 15-lea, țara a fost dezbinată de războiul civil dintre două grupări, Armagnacii și Burgunzii; și de vreme ce regele era controlat de primii, era aproape

sigur că Ducele de Burgundia nu se va opune unei eventuale invazii engleze.

Regele războinic al Angliei

În acest timp, în fruntea Angliei se afla un rege tânăr, ambițios și războinic, Henric al V-lea (1413-22). În 1415, Henric a trecut Canalul și, sperând să cucerească Normandia, a început asedierea și capturarea portului-cheie de la Harfleur. Deoarece aceasta era o operațiune dificilă, în octombrie, Henric s-a îndreptat spre nord-est, pentru a petrece iarna la Calais.

Neștiind în ce poziție se aflau francezii, acesta s-a pomenit față în față cu o mare armată inamică. Nereușind să ajungă la un compromis cu francezii, a fost silit să lupte în bătălia de la Azincourt. În ciuda exemplorilor de la Crécy și Poitiers, cavaleria franceză, atacată de-a lungul unui front îngust sub o ploaie de săgeți, nu a reușit să străpungă apărarea englezilor. Combatanții s-au strivit unii pe alții, căzând în noroi, fiind masacrați în număr mare.

Bătălia de la Azincourt nu a contribuit direct la realizarea planului de cucerire al lui Henric, însă i-a conferit un prestigiu important, încurajându-i pe englezi să continue războiul. O altă consecință importantă a acestei bătălii a constat în faptul că francezii nu doreau să-l mai întâlnească pe Henric pe câmpul de luptă, astfel acesta și-a petrecut doi ani asediind și cucerind nestingherit orașe din Normandia.

În timp ce figura lui Henric se impunea, Ducele de Burgundia a renunțat la neutralitate, formând o alianță cu inamicul. Aliații au început în curând să-și exercite controlul asupra regelui Franței și asupra întregii regiuni din nordul Loarei; iar prin tratatul de la Troyes (1420) s-a decis căsătoria lui Henric al V-lea cu fiica lui Carol al VI-lea, Caterina, urmând ca Henric să devină rege după moartea socrului său. Singura opoziție, din sudul Loarei, a fost susținută de fiul lui Carol, Dauphin; însă acesta a fost respins, fiind considerat bastard, și părea condamnat.

Moartea subită a lui Henric al V-lea a complicat situația. După moartea lui Carol, câteva luni mai târziu, existau doi rivali la tronul

☛ Carol al VII-lea a venit la putere la o vârstă fragedă, când cea mai mare parte a nordului Franței se afla sub stăpânirea englezilor. A fost încoronat la Rheims, tradiționalul loc în care erau încoronați regii francezi.

Franței: fiul lui Henric, în vârstă de un an și fostul Dauphin, ce purta acum numele de Carol al VII-lea. Deși poziția englezilor era mai puțin consolidată, francezii nu au înregistrat progrese până la apariția celebrei Ioana d'Arc.

Cruciada religioasă

Această tânără țărăncuță s-a înfățișat la curtea lui Carol, ca trimisă a lui Dumnezeu, devenind o figură marcantă în lupta împotriva englezilor, care luase alura unei cruciade religioase. Istoricii nu au căzut niciodată de acord dacă Ioana d'Arc a fost un geniu sau o simplă marionetă, însă scurta sa carieră a fost cu siguranță remarcabilă. Punctele importante ale acesteia au fost eliberarea orașului Orléans, în 1429, și o serie de succese ale francezilor ce l-au adus pe Carol la Rheims, unde a fost încoronat – eveniment de mare importanță.

În 1430, Ioana a fost prinsă de Burgunzi. Aceștia au predat-o englezilor, care au judecat-o în calitate de eretică și vrăjitoare, crezând că prin condamnarea ei îl vor discreditat pe Carol al VII-lea. S-au înșelat, însă, deoarece, după condamnarea și arderea sa pe rug în 1431, francezii au venerat-o ca pe o martiră. Treptat, războiul s-a încheiat. În 1435, Carol și Ducele de Burgundia s-au împăcat, iar Parisul a căzut în anul următor. După un armistițiu, francezii au lansat o campanie care a eliberat Normandia în 1449-50, culminând într-o victorie decisivă la Formigny. Rezistența englezilor în sud-vest s-a prăbușit, întărirea acesteia fiind imposibilă, deoarece Războiul Rozelor a afectat o mare parte a Angliei.

În 1453, Războiul de O Sută de Ani a luat sfârșit. Anglia și-a menținut stăpânirea doar asupra Calais-ului, care a fost recuperat, însă, în 1558. În urma acestor războaie, Anglia și Franța au renunțat la statutul lor de regate feudale, devenind state de drept.

☛ Căsătoria lui Henric al V-lea cu fiica lui Carol al VI-lea al Franței a fost una dintre prevederile Tratatului de la Troyes.

☛ Ioana d'Arc pretindea că Dumnezeu a trimis-o să elibereze Franța de sub stăpânirea engleză.

DATE IMPORTANTE

1337	Declararea războiului
1340	Victoria engleză în bătălia pe mare de la Sluys
1346	Englezii câștigă bătălia de la Crécy
1347	Englezii capturează Calais-ul
1348	Ciuma Neagră
1356	Printul Negru câștigă bătălia de la Poitiers
1360	Tratatul de la Bretigny oprește războiul
1369-96	Războiul reîncepe, lupte ocazionale
1415	Henric al V-lea continuă războiul
1417-19	Recucerirea Normandiei
1420	Tratatul de la Troyes
1422	Moartea lui Henric al V-lea
1429	Asediul Orléans-ului, ridicat de Ioana d'Arc
1431	Ioana d'Arc este arsă pe rug
1453	Sfârșitul Războiului de O Sută de Ani

